

historie-online.dk

(/)

> Danmark og Europa efter 1945 (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Fort Europa

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/den-danske-spion>)

Fort Europa

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 365

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [https://www.historie-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa)) **in**

([https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-](https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa&title=](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa&title=))

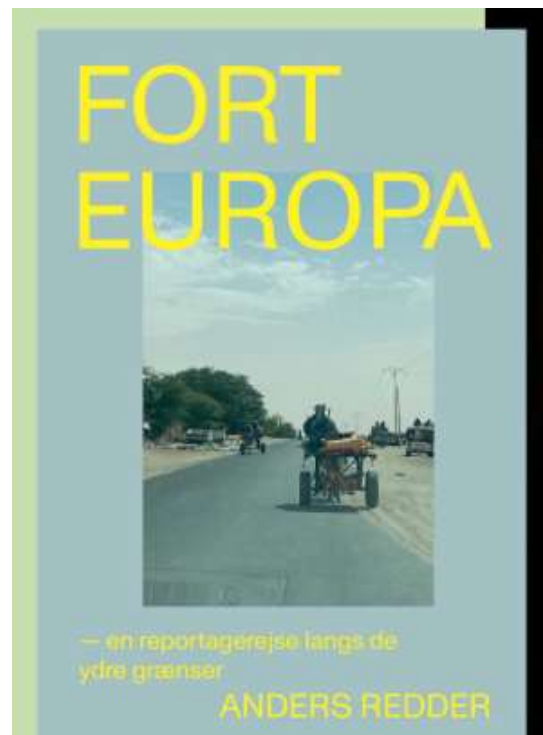
Anders Redder

Fort Europa - en reportagerejse langs de ydre grænser

Politikens Forlag, 2026

Af Ole Schramm, cand.mag. i historie og musik

Anders Redder, der er journalist på Jyllands-Postens Christiansborg-redaktion, har med denne bog skrevet en personlig beretning eller en reportage fra den rejse, som han foretog i 2025 til Europas ydre grænser. Her har han på nærmeste hold selv oplevet, hvordan flygtninge- og migrantkrisen har sat sine spor på alle områder af tilværelsen og har haft ufattelige omkostninger - først og fremmest menneskelige. Det er det, han dokumenterer i denne foruroligende, yderst relevante og også barske bog. Det skal bemærkes, at flygtninge også kaldes migranter i denne anmeldelse, da de først bliver flygtninge, når de har godtgjort, at de virkelig er flygtninge iflg. de forskellige konventioner.

I prologen "Europas skjold" skriver han om den flygtningekrise i 2015, vi nok alle husker i Danmark med flygtninge, der gik på motorvejen, og nogle af de yderst modsætningsfyldte og grelle reaktioner herpå, fx spyttemanden på motorvejsbroen og politibetjenten, der legede med en lille pige. Selv blev jeg overrasket over at læse, at forfatteren tillægger flygtningekrisen i 2015 en så afgørende og skæbnesvanger betydning, når han tilslutter sig den bulgarske tænker Ivan Krastevs ord om, at den var Europas 9/11, fordi det var "den eneste virkeligt tværeuropæiske krise, og den sætter Europas politiske, økonomiske og sociale model under pres" (s. 9). Anders Redder forstår krisen som "et skud med en strømpistol. Den fik musklerne i vores kroppe til at spændes, men har siden lammet vores nervesystem, gjort vores morale dump og syn slørede" (s. 10). Han kalder vor tidsalder for migrationens tidsalder og undrer sig over, at der er skrevet så få fagbøger om den.

I 2025 var der gået 10 år siden flygtningekrisen, og derfor mente Anders Redder, at det var relevant at finde ud af, hvordan krisens efterdønninger stadig manifesterede sig ved Fort Europas ydergrænser. Selv beskriver han rejseruten sådan: "Til Saharas ørkensand og migrantbyen Nouadhibou i Mauretanien og Spaniens sydligste punkt: den lille atlantehavssø El Hierro. Til Lampedusa i Middelhavet, en italiensk asylejr i Albanien, urskoven ved den polsk-belarusiske grænse og sagnomspundne landsbyer, hvor Bulgarien bliver til Tyrkiet. Til Zugspitze, Tysklands højeste bjerg, hvor kontinentets migrationspolitik blev strammet for øjnene af mig" (s. 11),

Man vil måske umiddelbart undre sig over, at rejsen begynder i Saharas ørkensand og i migrantbyen Nouadhibou i Mauretanien, men svaret findes umiddelbart efter i kapitel 1, Sjakalernes by, hvor forfatteren efter kapiteloverskriften citerer Josep Borell, EU's udenrigschef 2019-2024: "Europas grænser ligger ikke ved Middelhavet, de ligger syd for Sahel" (s. 15). I Lex hedder det, at Sahel er et "smalt bælte, der strækker sig tværs over Afrika fra Atlanterhavet i vest til Det Røde Hav mod øst, mellem Sahara i nord og de fugtigere savanneområder, Sudan, mod syd".

Det bliver hurtigt indlysende, hvorfor forfatteren har valgt denne by som udgangspunkt for sin rejse. Byen, som de lokale kalder sjakalernes by, er blevet migranternes by, fordi de begiver sig ud på en vanvittig og yderst risikabel færd i aflange primitive fiskerbåde fra byens havn og 800 km nordpå langs den vestafrikanske kyst - langt nok ud på Atlanterhavet til at undgå kystvagten, men tæt nok på kysten, så de

måske har en chance for at nå De Kanariske Øer. De fleste er naturligvis mænd, selv om der også er kvinder og børn. At det er en farlig rute fremgår af, at over 10.000 døde bare i 2024, et tal, der stammer fra en velanset spansk ngo. Det gør denne rute til den farligste i verden!!!

Alligevel afskrækker det ikke mennesker fra hele Vestafrika i at gøre forsøget fra Nouadhibou, og derfor er en femtedel af byens 140.000 indbyggere migranter.

For at kunne gennemføre en reportagerejse er forfatteren nødt til at finde en lokal fixer de forskellige steder, han besøger. I dette tilfælde er det en lokal mauretaniere, der i bogen hedder Henoun, og som han hurtigt får et godt og tillidsfuldt forhold til. Han er da også en af de gennemgående personer i kapitlet.

I en genre som en reportagerejse bliver der også flettet afsnit ind om faktuelle og historiske forhold. Det er gennemgående temaer i bogen. Det er yderst relevante og oplysende afsnit. For forfatteren er selvfølgelig nødt til at fortælle om den kaotiske Sahelregion, om Mauretaniens historie, om de etniske grupper og om de politiske forhold, hvor den magtsyge autokrat Mohamed Ould Ghazouani sidder tungt på magten. Problemet er ikke indholdet i disse afsnit, så vidt denne anmelder kan se, men den mere eller mindre tilfældige placering i dette og i de andre kapitler. Der er ingen overskrifter, der angiver, hvor vi finder disse afsnit, og der er ikke et person- eller sagregister. Det betyder, at bogen er sværere at bruge som håndbog og opslagsbog. Måske skyldes det, at det ville forstyrre flowet i de ellers spændende, oplysende og ofte barske og gribende fortællinger?

Bogens titel er Fort Europa, og det centrale i bogen handler om de mange migranter, der håber på at kunne trænge igennem, og hvad de, som overlever den risikofyldte færd, så møder, når de kommer frem. Der er ligeledes mange mere eller mindre gennemtænkte forslag til, hvordan vi løser migrantkrisen, og den daværende integrationsminister Kaare Dybvad kom med sit bud, da han forsøgte at overbevise andre lande om sin plan om at oprette en asyllejr i Rwanda for at stoppe asylansøgere, der bare møder op ved grænsen til Danmark. De nuværende tilstande med menneskesmuglere, korruption hos myndighederne i afsenderlandene, voldelige overgreb ved de forskellige grænser og en stadig voksende højrefløj i Europa er naturligvis uholdbare.

Den lokale fixer Henoun mener således, at Europa ikke skal tage imod migranter. Det er langt vigtigere, at påvirke kontinentet i demokratisk retning, bekæmpe korruption og sikre, at det er muligt at leve sit liv. Det er ligeledes forkert at give penge til korrupte regimer (s.24). Det er nok nemmere sagt end gjort.

I 2024 blev der indgået en aftale mellem EU og Mauretaniens stærke mand om at stoppe migrationen, hvilket kostede uhyre summer. Resultatet var nedslående. "46.877 personer ankom illegalt via båd til De kanariske Øer, langt de fleste med afsæt i Mauretanien" (s. 27).

Anders Redder formår i sine reportager at få os til at opleve en fodboldkamp, som han overværer ikke kun for se kampen, men også fordi han ved, at han her har gode chancer for at møde migranter, og gennem hans reportager oplever vi også Nouadhibous fascinerende og sjove markeder, og havnens gader, hvor hver gade har sin funktion.

Efter mødet med Mauretanien hører vi om migranternes forsøg på at trænge ind i fort Europa, og de europæiske landes forsøg på at afværge det. Kapitel to handler derfor om, hvad der skete med de bådflygtninge, som havde held med at gennemføre den livsfarlige sejlads til den lille kanarieø El Hierro. En spansk politimand fortæller Anders Redder, at migranterne højst er her et par dage. "De bliver registreret, får lidt lægehjælp og lov til at tale med en jurist - og så er det ellers ud af vagten, videre til fastlandet eller en af de store kanarieøer, hvor asylbehandlingen rigtig går i gang. Hvis da ikke spanierne kigger den anden vej og lader dem smutte ud i landbruget som billig arbejdskraft eller videre op nordpå i Europa" (s. 90).

Kapitel tre vil jeg gennemgå lidt mere udførligt, fordi forfatteren skriver, at "Lampedusa rummer totaliteten af Europas flygtningeparadoks. Tragedierne, humanismen, gruen" (s. 106).

En grund mere er, at forfatteren fløj til Lampedusa sammen med den daværende udlændinge- og integrationsminister Kaare Dybvad Bek, fordi denne foreslog, at forfatteren deltog i hans tur dertil, og at han ikke bare interviewede ham. Kaare Dybvad skulle derefter til Rom for at tale om migration med sin

italienske ministerkollega, og derefter til Albanien for at besøge en flygtningelejr, som Georgia Meloni har fået opført ved en fjerntliggende landsby.

At øen er noget særligt fremgår af, at salig Silvio Berlusconi ville tildele den Nobels fredspris. Hertil kom, at den afdøde pave Frans besøgte øens kirke i 2013, og den nye pave Leo i 2025 roste Lampedusa for at åbne sig for fremmede. "Der er ingen retfærdighed uden medfølelse, ingen legitimitet uden at lytte til andres lidelse," sagde han. (s. 106).

Først nævner forfatteren bogen Bølgen af den italienske forfatter Giulio Cavalli, fordi bogen er inspireret af Lampedusa, og han fortæller om et øsamfunds moralske kollaps i mødet med den fremmede, men den er også et billede på et kontinent, der forædler forråelse og vil tabe til sig selv.

Første besøg er Lampedusas flygtningecenter. I 2023 kom der 108.498 migranter og i 2024 næsten 46.000. Flygtningecentret er alligevel tomt, fordi migranterne er fragtet videre til fastlandet. Modsætningen er Malta, hvorfra migranterne ikke har adgang til fastlandet. "I de senere år er østaten begyndt at konkurrere med Grækenland og Italien i opfindsomhed og brutalitet for at skræmme dem væk" (s. 110). De mange grusomme eksempler herpå er skræmmende.

Den italienske dokumentarfilm Havet brænder fra 2016 er en kommentar til den europæiske flygtningepolitik, og den er inspireret af begivenheder på Lampedusa. Øens øjenlæge er en af de personer, der symboliserer humanismen, fordi han i 2013 stod klar til at hjælpe overlevende fra en "af de mest tragiske drukneulykker i Middelhavets nyere historie. Mere end 360 mennesker fra især Eritrea og Somalia mistede livet, da deres skib gik i brand og sank under en kilometer fra Lampedusas kyst" (s. 112). Men 2013 er jo også et årstal, der viser, hvordan verden så ud før 2015. Tragedierne og gruen viste allerede sit hæslige ansigt i 2017, da Italien begyndte at samarbejde med Libyen, hvilket resulterede i, at de migranter, der ankom, var blevet "skåret i med barberblade, skudt eller havde fået sat stød til deres kønsdele" (s. 112).

De barske historier fortsætter med fortællingen om "strejferen fra Lampedusa", Europas mest eftersøgte terrorist, der blev skudt ved en rutinekontrol i 2016 i Milano. Hele hans forfærdelige synderegister opregnes.

Scenen for de næste fortællinger er havnen i Lampedusa, hvortil der i årets tre første måneder er ankommet 8.500 personer, hvilket er mange i betragtning af årstiden, De er kommet fra Bangladesh, Pakistan og Egypten. Kaare Dybvads lakoniske kommentar er, at ingen af de tre lande er i krig. Anders Redder er dernæst med på et af de to danske Frontex patruljebåde. Frontex er den europæiske grænse- og kystvagt, og de to danske både viser, at "også Danmark bidrager med penge, mandskab og moralsk opbakning" (s.117). Anders Redder fortæller videre om de lunefulde migrantruter, om hjemmesvejsede jernbåde, som migranterne selv må styre, og som nemt knækker i høj sø. Ikke underligt, at han skriver, at Middelhavet er og forbliver en kirkegård.

Forfatteren taler med en mandlig betjent, der beretter om sine grimme oplevelser i Grækenland med de såkaldte pushbacks, der betyder "at et menneske skubbes tilbage over en grænse eller et hav uden mulighed for at søge asyl. Det er ulovligt, strider mod FN's Flygtningekonvention og er en illegal deportation uden individuel sagsbehandling." (s. 119). Forfatteren ved jo godt, at der er skrevet utallige ngo-rapporter om pushbacks ved de ydre grænser, og i de kapitler der følger efter dette, rapporterer han da også herom. Her fortæller han videre om, at pushbacks har udviklet sig til en næsten normal praksis. Det gælder også forsøgene på at dække over det.

Resten af kapitlet handler om Kaare Dybvads besøg i Rom, hvor de nye tiltag med at oprette flygtningelejre uden for Europa skal drøftes. Det drejer sig om det danske forsøg på at oprette en lejr i Rwanda og det italienske forsøg på at oprette en lejr i Albanien. Vanskelighederne med at realisere planerne har været mange, og foreløbig er det ikke lykkedes. Resten af fortællingerne om håndteringen af migranterne er meget nedslående. Den tidligere EU-kommissær for migration, svenske Ylva Johansson, var vidende om, "at man hælder penge i en kystvagt infiltreret af kriminelle bander" (s. 134). Alligevel fortæller Kaare Dybvad forfatteren på bagsædet af en elektrisk Audi, at "Europa bevæger sig den rigtige vej".

Indrømmet, det ser mørkt ud, og resten af bogens reportager gør det svært at tro, at vi kan finde en løsning på migrantkrisen. Det er derfor vigtigt, at vi som modvægt hertil hører stemmer, der har ideer, som vi kan lade os inspirere af. Hen mod slutningen af bogen taler Anders Redder med den amerikanske økonom Lant Pritchett om, hvad han mener, at vi kan gøre. Lant Pritchett har tidligere arbejdet for Verdensbanken, boet i Singapore og Indien, været professor på Harvard University og er nu gæsteprofessor på London School of Economics. Jeg kan forestille mig, at der vil rejse sig en storm af protester, når han siger, at "Vil Europa bevare sin levestandard, er masseindvandring bydende nødvendig" (s. 287), fordi han mener, at det er en win-win situation, da aldringen i Europa medfører meget store økonomiske udfordringer. "Win for den enkelte migrant, der får flere penge og bedre levevilkår. Win for det globale syd, der ikke kan skabe nok jobs til de unge befolkninger og har brug for remitter: de penge, migranterne sender hjem". I Europa bliver den voksende andel af befolkningen ældre og ældre, og der fødes alt for få børn. Det var lige omvendt, da velfærdsskatterne blev skabt efter Anden Verdenskrig. Det vil føre for vidt at gennemgå hele Lant Pritchetts argumentation her. Jeg kan kun opfordre til at læse videre i bogen.

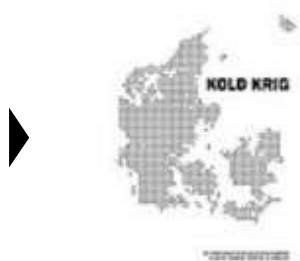
Anders Redder har skrevet en meget aktuel og vedkommende bog, som både er spændende, underholdende og tankevækkende. Han mestrer kunsten at fortælle om de steder, han besøger, så vi ikke har svært ved at forestille os, hvordan han har oplevet atmosfæren og de forskellige miljøer. Han er god til at skabe kontakt til mennesker, og han kan gengive essensen af de samtaler, han har haft med disse personer. Vi får den nødvendige historiske baggrund for at forstå, hvorfor problemerne er så store og nærmest uløselige, så mennesker ikke ser anden udvej, end at flygte, selv om de ved, at det kan betyde ufattelige lidelser og koste dem livet. Endelig bringer han flere samtaler med forskellige mennesker, der har hver deres forslag til, hvad der kan gøres.

Så langt så godt, men som jeg har været inde på tidligere i anmeldelsen, er der også plads til forbedringer. Et person- og et sagregister savnes, hvis bogen også skal kunne bruges som håndbog, og det gør nogle overskrifter i teksten også. Der måtte også gerne være en tekst til de forskellige fotos, og kort over de forskellige steder, der er nævnt i bogen. Og så forstår jeg ikke helt brugen af ordet metode, der her virker som det, man i andre sammenhænge bruger noter til. Men ellers tillykke med bogen.

[Historie-online.dk, den 17. juni 2026]

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/den-danske-spion>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

KOLD KRIG

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/kold-krig>)

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/kampen-om-humanisme-og-kontrol>) (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/fort-europa>)